

«Μη δμιλῆσης πρὸς τὴν εὐτυχίαν. Μη εἶσαι περίεργος. Ἐκ τοῦ μακρόθεν... πόσον ὠραῖα! πόσον εὐγενικά!»
Καὶ τὸ φῶμα ἔφυγε χωρὶς νὰ γνωρίσω ἐν τῷ χρο-
κτῆμα, χωρὶς νὰ χαρῆξῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν θύραν μου
(ὅπως κάνουν τὰ ἀγαπῶντα φῶματα κατὰ τοὺς μάγους).
Ὁ φαντασιοκόποι ἀρνητικοὶ καὶ ἀνίκανοὶ! Διατί τὰχα
ἡ εὐτυχία τὰ κάνει: ὅλα χυδαῖα: Διατί ἀρνεῖσθε ἕνα μέγα
κομμάτι τῆς ζωῆς;

Ἡ νομίσετε ἐπειδὴ σεῖς εἶσθε μπικλάηδες ὅτι ἡ χαρὰ
πρέπει νὰ εἶναι μπικλάηκη;

Γνωρίζετε βεβαίως ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος μετατρέπει
τὴν εὐτυχίαν εἰς ὕβριν! καὶ διὰ τοῦτο ἐθέσατε τὸν πόνον
ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῆς ἀσθενείας του αὐτῆς. Δηλαδή
κίμνυτε τὸν ἄνθρωπον ἀρνητικῶς ἤρωα. Ἀλλὰ πόσον με-
γαλείτερον, ὠριότερον, ἀπολυτικώτερον θὰ ἦτο νὰ πλά-
σετε, νὰ μορφώσετε τὴν εὐτυχίαν ἔτσι, ὥστε οἱ ἄνθρωποι
νὰ εἶναι θετικῶς ἤρωες, νὰ ἔχουν μίαν ἰδικὴν τὴν δύναν-
μιν ὡς ἡμίθεοι καὶ ὡς θεοὶ νὰ τὴν μεταχειρίζονται νὰ τὴν
ἀπολαμβάνουν.

Μίαν τέτοιαν εὐτυχίαν χωρὶς προλήψεις καὶ δάκρυα,
χωρὶς μικρὰ ψεύδη καὶ πονηρὰ συμπεριφορὰ μήπως ἐνοου-
σης, ὡ φῶμα πού μοῦ ἔφυγε:...

Καὶ θύμω τῶρα ὁ πόνος σου κυλᾷ σὲ δάκρυ, σὲ τρα-
γοῦδι, καὶ ὁ λογισμὸς ἔχει ψυχρὸς, σὲν σκέψις, σὲν σοφία.
Ἄλλὰ τὴν ἀερολίθος ἀπὸ ἕνα σπαταγμένον ὠραῖον πόθον ἀ-
ποχωρισμένους περνᾷ εἰς τὸ κενόν.

Ἡ εὐτυχία

Ἐν Νέξ-Πόλσι. Σὲ χαιρετῶ
CONSTANS

ΑΠΟ ΤΟ ΧΑΡΗ ΤΩΝ ΠΕΜΤΟ ΓΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡΟΥ

Πρόσωπα

Φλουέλλαν ἡ Κρούμπαχος
Γκοῦερ ἡ Ξεκαρδίστας
Πιστόλας ἡ Κασσιδάκις

Ἐρχεται ὁ Κρούμπαχος μὲ ἕνα ματσούκι στὸ
χέρι, καὶ στὸ σκούφο του ἕνα πράσο, τὸ ἐ-
θνικὸ σημάδι τῶν Οὐαλλῶν, ποῦ τὸ βάζουν
κάθε Ἄν Δαβειδ. Μαζί τῶρα εἶνε ὁ Ξεκαρδί-
στας).

ΞΕΚΑΡΔΙΣΤΑΣ. Καλὰ, μὰ γιατί ἔβαλες
σήμερα τὸ πράσο; Τ' Ἄν Δαβειδ πέρασε.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Ἐχουνε λόγους κι' αἰτίες
πὼς καὶ γιατί ὅλα τὰ πράματα. Καὶ θὰ σ' τὸ
πῶ, ἀφοῦ εἶσαι φίλος μου. Ἐκεῖνος ὁ σοφι-
στής, ὁ παλάβρας ὁ Κασσιδάκις ποῦ κι' ἐγὼ
κι' ἐστὶ κι' ὅλος ὁ κόσμος, βλέπει, τὸν ξέρου-
με τί κοιμῖαι εἶναι, ἦρθε. βλέπει, ἔχτες καὶ
μοῦφερε ψωμὶ καὶ ἀλάτι, καὶ μοῖπε νὰ φάω τὸ
πράσο μου, γιατί ἤξερε πὼς τὸ μέρος δὲ βυ-
λοῦσε νὰ στήσουμε καθγᾶ. Μὰ μὴ φοβᾶσαι,
θὰν τὸχω στὸ σκούφο μου ὡς ποῦ νὰ ξανα-
σιμίζουμε, καὶ τότες θ' ἀκοῖσει κάτι ὀρισμούς
μου. (Ἐρχεται ὁ Κασσιδάκις)

ΞΕΚΑΡΔΙΣΤΑΣ. Νὰ τος, κοίταξέ τον, ἔρ-
χεται φουσκωμένος σὰ βροβότος κοῦρκος.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Ἄσε νὰ δεῖς τώρα τὰ φου-
σκώματά του καὶ τοὺς κούρκους του. Πολλὰ
τὰ ἔτη σου. Πιστόλα Κασσιδάκι! Βρὲ σοφι-
στή, λοχία παλάβρα, πολλὰ τὰ ἔτη σου!

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ (ἀγρια). Χούμ, μὴν εἶσαι γιὰ
δέσιμο; Μήπως ἐπιθυμῶν τυγχάνεις, χυδαίω-
μανὲς καὶ βεβαρβαρωμένε, ἵνα συμπτύξω τῆς
Κλωθοῦς τὸν μοιραῖον ἱστόν; Ἐς κόρακας!
Μ' ἀνακατέβει τοῦ πράσου σου ἡ βρώμα.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Σοῦ προσπέφτω, σοφιστὴ λο-
χία παλάβρα μου, γιὰ χατίρι μου κι' ἀγάπη
μου, ἔτσι νὰ ζεῖς, νὰ φᾶς, βλέπει, ἀφτὸ τὸ
πράσο. Ἀφοῦ δὲν τ' ἀγαπᾷς, καὶ μῦτε τὰ
γοῦστα σου κι' ἡ ὄρεξί σου καὶ τὰ χωνεφτι-
κά σου δὲν τὸ δέχονται, ἐπιθυμῶ νὰν τὸ
χάψεις.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Θύ μὰ τὸν Σειλνὸν καὶ τοὺς
ἐμοὺς σιμαδέλφους σατύρο!

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Ὅρσε ἕνα σάτυρο γιὰ ἄ-
γου σου (Χτυπᾷ τὸ κεφάλι τοῦ Κασσιδάκω
μὲ τὸ πράσο). Θὰ μοῦ κάνεις τὴ χάρη, κύρ
λοχία παλάβρα, νὰν τὸ φᾶς;

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Βεβαρβαρωμένε, ἀποθανεῖς
(βήχοντας) ἢ ἑλληνικώτερον ἀποθανεῖ.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Σωστὰ τὸ λές, λοχία μου,
ὅταν θέλει ὁ Θεός. Ὡς τότε εἶπ' νὰ μοῦ ζή-
σεις καὶ νὰ φᾶς τὰ κουραχάνια σου: νά, καὶ
προσφάι (τοῦ δίνει μιὰ μὲ τὸ ματσούκι). Μὲ
εἶπες ἔχτες βάρβαρο: μὰ θὰ σὲ κάνω ἐγὼ μάρ-
μαρο σήμερα. Ἐλα δάγκανε, ἀφοῦ ξέρεις τὴν
τέχνη. Ἄ μπορεῖς νὰ περγελᾷς τὸ πράσο,
μπορεῖς καὶ νὰν τὸ φᾶς.

ΞΕΚΑΡΔΙΣΤΑΣ (ξεκαρδισμένος). Σῶνε, κα-
πετάνιο, πάει νὰν τὰ χάσει.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Σοῦ λέω, θὰν τὸν κάνω
νὰν τὸ φάει, ἢ θὰν τοῦ βαράω τὴν κούτρα μιὰ
βδομάδα. Μάσα, ἔλα, νὰ ζεῖς. Θὰ σοῦ θρέψει
τὰ παχιά σου λόγια καὶ τὴ φαντασία σου.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Μὰ τί νὰν τὸ μασιῶ;

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Ναί, μάλιστα, καὶ βεβαί-
οτητα, ἀνευ πὼς τὸ λές ἀμφιβολίας, καὶ χωρὶς
λόγια καὶ στρεψοδικίες.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Νῆ τότε τὸ πράσον, τρομε-
ρὰν τὴν ἐκδίκησιν λήψομαι (ὁ Κρούμπαχος
κάνει νὰν τότε χτυπήσει). Τρῶω, τρῶω...
Ὅρκίζομαι...

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Τρῶε, περικαλῶ, δὲν ἔχει
ἄρκετὸ γιὰ νὰ ὀρκιστεῖς κι' ὅλας (τοῦ δίνει
μιὰ).

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Ἄτρεμας τὸ ματσούκιόν
σου! Βλέπει πὼς τρῶω.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Καλή σου ὄρεξη, λοχία μου
μου παλάβρα, καλή σου ὄρεξη! Ὅχι δὰ, πε-
ρικαλῶ, νὰ μὴ πετάξεις τίποτα. Καὶ τὰ φύλλα
εἶνε καλὰ γιὰ τὶς παλάβρες σου. Ὅταν ἄλ-
λοτες τύχει νὰ δεῖς πράσο, περγέλα το, ἀφτὸ
μοναχὰ σοῦ λέω.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ (μὲ γουρλωμένα μάτια). Καλὸ.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Καλὸ λέει; Καλωτάτο τὸ
πράσο. Νὰ, κι' ἕναν κάλλικο παρᾶ νὰ πάρεις
γιατρικὰ γιὰ τὴν κούτρα σου.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Ἐγὼ κάλλικο παρᾶ;

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Τοῦ λόγου σου, ἀμὴ τί;
ἀφοῦ ἀγαπᾷς τὰ κάλλικα. Καὶ σοῦ λέω θὰν
τὸν πάρεις, εἶδεμὶ ἔχω κι' ἄλλο πράσο ἐδῶ
στὴν τσέπη μου.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Δέχομαι αὐτὸν δίκην ἀρρα-
βῶνος ἐκδικήσεως.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΟΣ. Ἄ σοῦ χρωστάω τίπο-
τα, σ' τὸ πλερώνω μὲ ματσουκιές. Τώρα ὁ
Θεὸς μαζί σου, καὶ τῆρα νὰ γιατρέψεις τὴν
κούτρα σου.

ΚΑΣΣΙΔΑΚΙΣ. Τὸν Ἄδην ἀναταράξομαι
(βήχοντας) ἢ ὀρθότερον ἀναταράξω περὶ τού-
του.

(Φέβγει στὰ τέσσερα, μήπως τὸν προφτάσει
ὁ Κρούμπαχος μ' ἕνα ἄλλο πράσο).

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

Φύλλα περασμένα τοῦ «Νουμά» πω-
λοῦνται εἰς τὸ Κεντρικὸν Πρακτορεῖον
τῶν Ἐφημερίδων καὶ εἰς τὰ κεντρικὰ τῶν
πλατειῶν Συντάγματος Ὁμονοίας, Ἐθνι-
κῆς Τραπεζῆς, Βουλῆς, Ὑπουργείου Οἰ-
κονομικῶν τοῦ σταθμοῦ προχιοδρομίου
(Ὁφθαλματρείον).

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΓΑΛΛΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Γράφω γιὰ δύο νέους — ἕναν κριτικὸν καὶ ἕναν
ποιητὴν — σ' ἐφημερίδα, ποῦ ὡς τώρα εἰδείζε, πὼς
θέλει παρὰ πολὺ νὰ δώσει θάρρος στοὺς νέους ἀγω-
νιστὲς τῆς Τέχνης: καὶ πὼς νοιώθει νὰ ἐχτιμήσει λο-
γικὰ τὸ ἔργο τῶν νέων, ποῦ θὰ τοὺς ἀξίεν ἡ ἐχτι-
μηση αὐτή. Καὶ εἶνε ἡ ἐφημερίδα τούτη ὁ πιὸ κα-
τάλληλος τόπος νὰ μιλήσει κανένας γιὰ πράματα,
ποῦ θέλει νὰν τὰ βάλει κάτω ἀπὸ τὴ δημιουργ-
τικὴ δύναμη τῆς ἀλήθειας: καὶ νὰν τὰ φέρει
σὲ σωστικὴ ἀντιπαράσταση μὲ τὴν ψευτιά. Αὐτὸς
εἶνε κι' ὁ λόγος ποῦ ἔβαλα στὸ ἄρθρο μου τοῦτο τὸν
τίτλον «Γάλλοι κριτικοὶ καὶ Λατινοὶ ποιηταί», ἐνῶ
τὰ ὅσα θὰ πῶ εἶνε γιὰ τὴ νέα ποιητικὴ συλλογὴ
τοῦ Ἑλληνα ποιητῆ κ. Σ. Σκίπη, «Silentii Dis-
solution» μ' ἕναν πρόλογον τοῦ Ἑλληνα κριτικοῦ κ.
Α. Καμπάνη.

Ὁ ποιητὴς δὲν ξέρω ἀπὸ ποιὰν ἀφορμῇ, προτι-
μησε νὰ βάλει πολλοὺς Λατινικοὺς τίτλους στὰ ποι-
ήματά του: μὰ ἡ ἀφορμὴ αὐτὴ βέβαια δὲ θάταν
ποτές μιὰ βαθύτερη καλλιτεχνικὴ ἀνάγκη: νᾶνε ἄ-
ραγε; ἡ ἀκρίβη ἐπίδειξη πὼς ξέρει Λατινικά; Δὲ
θέλω νὰν τὸ πιστέψω. Ὁ κριτικὸς πάλε ὄλους τοὺς
ὀρισμούς του κι' ὄλους τοὺς φιλοσοφικοὺς ὄρους του
τοὺς ἔγραψε Γαλλικά: γιατί; μήπως δὲν τὸν φτάνει
κι' αὐτὸν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα νὰ πει ὅσα θέλει;
καὶ τὸ νὰ δείχνουμε σήμερα, πὼς ξέρουμε Γαλλικά,
δὲν εἶνε δὰ καὶ κανένα ἀξιοθαύμαστο πρᾶμα. Κι'
ἔτσι αὐτὲς οἱ δύο λεπτομέρειες ἦταν αἰτία νὰ σκε-
φτῶ, ὅτι τὰ ὅσα θὰ διαβάσω μὲς στὸ νεόβγαλτο βι-
βλίον θάχουν νὰ κάνουν πολὺ μὲ τὸ ψέμα.

Ὁ κ. Καμπάνη; στὸν πρόλογόν του θέλει νὰ μᾶς
σατίσει μὲ τὴ σοφία του καὶ τὴ βαθειὰ σκέψη του
— κατὰ τὴν ἰδέαν του δηλαδή — καὶ γι' αὐτὸ μᾶς
ἀραδιάζει ἀσυνάρτητα κάποιους ἀναμασημένους τε-
χνικούς ὄρους καὶ μεταχειρίζεται λέξεις παράβολαι καὶ
φράσεις, ποῦ ὅσο κι' ἂν βουτήξει κανεὶς μέσα σ' αὐτὲς
γιὰ νὰ βρεῖ τὴν οὐσίαν τους, δὲ θὰ μπορέσει νὰν τὴν
ξεσύρει, κι' ἂν ἔχει κι' ὅλα τὰ σύνεργα τῶν σφουγ-
γαράδων. Τόσο εἶνε θλασσοποιημένες. Πιὸς κατα-
λαβαίνει τί θὰ πῶν τὰ λόγια τούτα; «Ὅταν τὸ
χέρι δὲν κινήθῃ νὰ ἐκδηλώσῃ τοὺς ρυθμοὺς τῶν κυ-
ματισμῶν τοῦ σαρκωτοῦ μας, ὁ ρυθμὸς προρρίζεται
πρὸς τὸ πέλαγος τοῦ ἐσωτερικοῦ αἰσθητοῦ μας καὶ
ξεσπᾷ κινῶντας τὰ ἐγκεφαλικά μας κύτταρα εἰς ρυθ-
μικὸν χορὸν ἐκδηλωνόμενον ἔπειτα ἐξ ἀναμνήσεως
μέσα εἰς τὴν ἀπὸ τὴν αἰγὴν εἰς τὴν λύσιν τῆς αἰγῆς
γεννωμένην γαλήνην — τέχνην ἢ σκέψιν Ἡ τέ-
χνη καὶ ἡ σκέψις βέβαια δὲν εἶνε ἡ καθυτὸ δρᾶσις
εἶνε τὸ ἀπινδαλάτισμα τῆς δρᾶσεως ὀφείλουσα νὰ
προάγῃ τὴν δρᾶσιν ἢ ν' ἀντικαθιστᾷ τὴν ἀδράνειαν
διὰ τοῦ ὄνειρου τῆς δρᾶσεως. Εἶνε δρᾶσις: ἀλλό-
μορφη ἀφαιμακτικὴ τοῦ ὑπεραιματικοῦ ἢ αἵματαγω-
γὸς ἀναϊμάτου ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ — εἶνε γέννησις». Καὶ
τέτοιες παρόμοιαι φράσεις βρίσκει κανένας πολ-
λὲς στὶς ὀλίγες σελίδες τοῦ προλόγου, ποῦ μᾶς δείχ-
νουν ἀκόμα, ὅτι ὁ κ. Καμπάνη εἰδιόβασε τὸ «Ἐγ-
κυκλοπαιδικὸν λεξικόν» τοῦ Μπερτελό, μὰ δὲν εἶχε
καὶ τὴ δύναμιν νὰ σκεφτῆ ὅτι, τὸ νὰ ρίχνουμε στὸ
βρόντον ὅσα ξέρουμε, μπόρει νᾶνε κάθε ἄλλο, ὄχι ὁ-
μῶς καὶ κρίση. Κι' ἀκόμα ἀπὸ τὸ λεξικὸν αὐτὸ ἀπο-
θησαύρισε κάποιους ὀρισμούς, ποῦ ἔχουν τὴ θέσιν
τους στὴ Γαλλικὴ γλῶσσα, μὰ στὴν Ἑλληνικὴ, ἂν
δὲν εἰπωθοῦν ἄλλιως, φαίνονται λέξεις παράβολαι
καὶ κωμικαί.

Ὁ κριτικὸς τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Σκίπη ἀκο-
λουθῶντας τάχατες τὴ νεώτερον κριτικὴ ἐπιστήμη,

που κλεί την καλλιτεχνία μέσα στην ψυχολογία και τη φυσιολογία, σε κάθε παράγραφο πετάει και μερικέ φραγές απ' την ανατομία, την παθολογία, τη νευρολογία και κάνει ένα τέτοιο ανάκατωμα γιατρικών περιόδων, που αμφιβάλλω αν κι' ο πιο σοφός γιατρός θα μπορούσε να νοιώσει σε πιο παρακλάδι της επιστήμης του στέκουν καλύτερα.

Η επίδειξη της σοφίας του έγινε άφορμή ν' άραδιαστούν όχι μονάχα άσυνάρτητοι όρισμοί παρά και όνόματα πολλά και διάφορα χωρίς κανένα λόγο, απ' τον Άριστοτέλη ως τὸ Gide, απ' τον Αϊσχύλο ως τὸ Montesquieu, τὸν άβρό Γάλλο ποιητή, που βρίζεται γιατί του άρέσουν τὰ ημερα άνια. Η επίδειξη τῶν γνώσεων έγινε άφορμή νά φάει γροθιές άλύπητες ή μυθολογία — καθώς θάν τὰ δοῦμε και στὸν ποιητή — νά όνομασθῆι ὁ Προμηθεάς δευτερευόν άντάστῆς Τιτίαν, ν' άνακατωθῆι ή Φύση με τήν Κλωθώ, τήν Λάχρην και τήν Άτροπον, και νά μάς κάνει — ὁ κριτικός — νά θυμηθοῦμε άθελα τὸ τραγούδι τῶν Βαθακκονησιῶν, όταν μάς λέει Δαντικαιοσυλικήν εικόνα τὸ τετράστιχο :

Κ' ή Χαρομάνα μέσα στ' άλικα τῶν αὐλακιῶν ζεττὰ νερά,
πλένει τοῦ γιοῦ της και τῆς κόρης της τὰ λερωμένα τὰ σκουτιά!

(1) κριτικός — μαζί με τὸν ποιητή — ένόμισαν πῶς ή μελαγχολία τῶν Μπωντελαίρ και τὸ επίθετον άρρωστιάτης, που τούδσαν οἱ άχτροί του, βρίσκειται μέσα στη βρωμα και στις ψεύτικες παιδιακιστικες νευροπάθειες και γι' αὐτὸ προσπαθοῦν ὁ ένας νά γράψῃ κι' ὁ άλλος νά παινεῖ στίχους σαν αὐτοῦ, που βλέπει κανένας στὸ ποίημα «Ρόδα τῆς Παρθενιάς», όπου φαντάζον οἱ λέξεις πλυσταριό, σκάφη, πλύτρα δλόδροπη, άλλαξιά λερωμένη, νεροχύτη, θολωμένα νερά» κι' όπου θέμα εἶνε ή τιμιότερη νυχτιά τῆς γυναίκας.

Άκόμα ἄ λα Νίτσε θέλουν νά πάρουν ἕνα άρχαιο θεὸ για σύμβολο, τὸν Πρωτέα, χωρίς νά σκεφτοῦν ὅτι ὁ Πρωτέας μ' ὄλες τις μεταμόρφωσές τους, δέν μπορεί νά συμβολίσει τή ζωή, γιατί ἦταν θεὸς άστεῖος κι' άδύνατος, που τὸν νικοῦσαν οἱ θνητοί και που συμβόλιζε πιο πολὺ τήν κολακεία, τή πανουργία, τὸν άσυνείδητο χορὸ. Άλλως τε κι' ὄλοι οἱ έρμηνευτές τῆς μυθολογίας ζήτησαν στὸ μῦθο τῶν Πρωτέα νά έρουν τήν ιδέα τῆς Φύσεως κι' ὄχι τῆς Ζωῆς.

Μέσα από τὸ πνεμα τῆς κριτικῆς αὐτῆς ξεπετάγεται και ὄλακαιρο τὸ νόημα τῶν ποιημάτων. Ὁ κ. Σκίπης ἔχει γράψῃ κι' άλλα ποιήματα, που ἔδειχναν πῶς ὁ δρόμος του άργότερα θά τὸν φέρι σε κάποιον άνοτόπο. Μά με τὸ νεο του βιβλίο άρχίζει τὸ παραστράτισμα κι' αὐτὸ εἶνε πολὺ λυπητερό γιατί μάς μπραίνει κάποιες ἔλπίδες. Τὸ πρώτο μέρος τῆς συλλογῆς με τὸν τίτλο «In Memoriam» εἶνε μερικὰ μοιρολόγια για τὸ θάνατο τῆς μάνας του και σε πολλούς στίχους ὁ ποιητής, άφίνοντας τήν ψυχὴ του νά μιλήσει, ψέλνει πολὺ συγκινητικά :

Μέσα σε άραχνοπότηρο
Χύσαμε τῆ χαρά μας,
σιμώσαμε και σου εἶπαμε
πονετικά, ὦ κυρά μας,

Ὅλο, Μητέρα, νάν τὸ πσιεῖς
κι' ἴσως αὐτὸ σε γιάνει,
κι' απ' τοῦ Χάρου τὸ άλικό
ξεφύγεις τὸ δρεπάνι.

(Ultima gratia)

Μά εἶνε κι' άλλοι στίχοι που θέλει νά δείξει τέχνη πρωτόφαντη, realité κατά τὸν κριτικό του και λέει:

Ὅταν οἱ άρχαίους τοῦς ἴστους
βραίνον στὰ ταβάνια

και τὰ κοντίκια τρίζουσε
στὰ μπροῦτ ζινα σαγάνια.
(Οἱ χοροὶ τῶν Μακαβρῶν)

Κι' αὐτὴ ή άτυχη αντίληψη τῆς realité κάνει τὸν ποιητὴ νά μάς λέει πολλὰ πεζότατα πράματα με λέξεις κάθε άλλο παρά άρμόδιες και πιτυχεμένες. Ἡ μανία τοῦ ποιητῆ και τοῦ κριτικοῦ νά πλάθουν καινούργιες λέξεις και φράσεις εἶνε μεγάλη, μά εἶνε άνάλογη κ' ή άποτυχία, άφου άπαντάμε λέξεις σαν αὐτές: ακουπιστάδες, άκροπλάτια, πνευματονυχτιά, Άβυσσοκόσμος, (άφου εἶνε άβυσος πῶς θάχει κόσμους;) στιβατζήδες (στὴ σημασία τοῦ σωριαστῆς· μά οἱ Κρητικοί μονάχα λένε στιβατζήδες κ' έννοοῦν εκείνους που φτιάνουν τὰ στιβάνια, δηλ. τὰ ποδήματα). Φεγγαρόχορτα (στὸ φεγγάρι καθώς ξέρουμε απ' τήν άστρονομία δέν ύπάρχουν χορτα· εκεῖνα που μαζεῦονται με τὸ φεγγάρι ὁ κόσμος τὰ λέει φεγγαριασμένα)· φλομώζει (άντι φλομόνει) κι' άλλες πολλές· και φράσεις σαν αὐτές: «γέρνομε στὰ βάθη τοῦ στρωμιῦ μας· άπάνω στὸ στρώμα λέμε· μά στὰ βάθη δέν άκούσαμε κανέναν ὡς τώρα νά πει· «στοῦ βουνοῦ σταματῶ τήν άγκάλη»· βουνοῦ μ' άγκάλη! ἴσως· επειδὴ λέμε πρόποδες βουνοῦ νά φτιάστηκε κι' ή φράση άγκάλη βουνοῦ· «δυσμικό σχῆμα Δύσης» τί θά πει: οὔτε ή άστρονομία μάς τὸ λέει, οὔτε ή γεωγραφία, οὔτε ή γεωλογία, που φαίνεται πῶς τις διάβασεν ὁ ποιητής, άφου μάς γράφει στίχους σαν αὐτοῦ:

Στὴ χώρα άκόμα που δὲ σχηματίστηκεν
ἀπὸ σεισμὸ που θάρτει και δὲ θάρτει,
στὴ χώρα που δέν εἶνε οὔτε στὸν άγραφο
οὔτε μες στὸ γραμμμένο άκόμα χάρτη.

Ὁ ποιητής ἔχει ὄλον τὸν εὐλαβῆ πόθο νά πει «λόγια σοφά, λόγια τρανά» μά δέν τὸ κτταφέρει, άφου δὲ λέει οὔτε καν άληθινά. (Ἠέλησε νά ένώσει τήν άρχαία μυθολογία με τή νεώτερη παράδοση, μά ἔδῳ εἶνε που τάκαμε κυριολεκτικὰ θάλασσα, και στὸ θαλάσσωμα αὐτὸ παρασύρθηκε κι' ὁ κριτικός, δείχνοντας ἔτσι κι' οἱ δυὸ πῶς ἔχουν άκούσει μυθολογία, μά τί πρῶμα εἶνε δέν ξέρουν. Παρουσιάζει ὁ ποιητής στὸ ποίημά του «Ἐλικωνιάδες» νά παίζον με τὸ χρυσόμηλο οἱ Ἐλικωνιάδες, δηλ. οἱ Μοῦσες, άφου αὐτές έμεναν στὸν Ἐλικῶνα, ένῳ απ' τή μυθολογία ξέρουμε ὅτι οἱ Ἐσπερίδες φύλαγαν τὰ χρυσόμηλα, που πῆγε νάν τὰ πάρει ὁ Ἡρακλῆς δηλ. ὁ πλανητὸς άζάπης τοῦ ποιητῆ. Λέει για τις «Ἐρημιάδες» που κοιμίζον τ' άνημέρωτα θεριά, ένῳ από τὸν Θεόκριτο πρό πάντων ξέρουμε πῶς ἔρημιάδες λέγονταν οἱ Παρθένες, που έμεναν πιστές στὴ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος, δηλ. τῆς παρθενιάς. Λέει «με φτερά Τυφώως επέταξα» ένῳ οὔτε ὁ Πίνδαρος, οὔτε ὁ Αἰσχύλος, οὔτε τὸ πρώτο μυθολογικὸ λεξικό μάς περιγράφουν τὸν Τυφώα με φτερά παρά με πύρινες γλώσσες κ' ἔκατοντακίρηνο. Εἶνε κι' άλλα πολλὰ τέτοια άτυχα κατασκευάσματα, που θά μάκραιναν τὸ λόγο πολὺ, αν τὰ ζέταξα ἔδῳ.

Ὁ ποιητής με τὸ νά θέλει νά ρίξει παντοῦ τὸ μυθολογικὸ πέπλο και νά δημιουργήσει σύμβολα, φτιάνει και φράσεις που σου θυμίζον άθελα άλλες κατάλληλες για παρωδία. «Ἐξαφνα στὸ ποίημά του «Τ' άργαστήρια τῶν Δεκέμβριδων» λέει:

Παπούδες και Δεκέβριδες και μ' άσπρα γένεια γέρο
ὀμοῦν ἀπὸ τῆς Καισαριῆς τὰ μακροσμένα μέρη.

και άμέσως έρχεται στὸ νοῦ ὁ στίχος:

Ἄϊθασίλης έρχεται ἀπὸ τήν Καισαρία.

Δὲ θέλω μ' ὄλ' αὐτὰ νά δείξω μονάχα τ' άσκημα μέρη τῆς συλλογῆς. Ὅχι, θέλω νά εἰπῶ ὅτι λείπει ἀπὸ τὸν ποιητὴ ή δύναμη τῆς παρατηρητικότητας, ή άλήθεια στὴ σκέψη, ὅτι δέν άφίνει τήν ψυχὴ του νά μιλεῖ άληθινά. Γιατί ὅπου τήν άφίνει, κι' ὅπου

εἶνε άληθινός γράφει και ποιήματα ὀμορφα και δυνατά σαν τήν «Αἰωνία επάνοδο» τὸ «Κάτιο κρυφὸ» τὸ θαυμάσιο «Τὰ καλύβια τῶν Ἀτσιγγάνων» τὸ μελαγχολικὸ «Φθινοπωρινὸ παράπονο» τὸ λυρικώτατο «Μ. Α.» που σ' άναταράζουν οἱ στίχοι του:

Στις ὀμορφιές τῆς Ἄνοιξης στ' άνια τὰ μυρωμένα
ρίχτω ψυχρὸ τὸ βλέμμα μου σαν πάγο τοῦ Δεκέβρη
και τήν αἰτία που σέρνομα παντοῖνα σ' έσένα,
ὁ νοῦς μου δέν εγγύρεψε ποτέ του νά τήν έβρει.

Νά σ' αγαπῶ και τὸ γιατί νά μὴν τὸ ξέρω ὡς τόσο
Μὲ πόνο νά σου τραγουδῶ τὸν Ἐρωτὰ μου άκόμα,
σαν τζιτζιρας που τῆς Αὐγῆς γεννιέται μες στὴ δρόσο
και ξεψυχάει τὸ σούρουπο με τὸ σκούπο στὸ στόμα.

Σ' αὐτὰ τὰ ποιήματα δείχνει ὁ κ. Σκίπης πῶς λησμονάει κάποιες πιγμές τῆν ψευτιά, που θέλησε νά κάνει βασίλισσα τῆς Τέχνης του και τις ιδέες τοῦ κριτικοῦ του. Γι' αὐτὸ, αν μοῦ επιτρέπει θάν τοῦλεγα σὰ φίλος, νά παρακαλέσει τὸν κ. Καμπάνη νά τὸν άφίσει ἡσυχο με τις δῆθεν νέες ιδέες του ή καλύτερα νάν τοῦλεγε, ὅτι πιο φρόνιμα θάκανε νά διαβάσει άκόμα γερά, νά δυναμόσει τὸ πνεμα του, νά διώξει άρκετὴ ἀπὸ τὴ δοκνησιοφία του. Ἐγραψα ἴσως περισσότερα ἀπὸ ὅσα έπρεπε για τὸ βιβλίον αὐτὸ, μά ἔχω τὴ γνώμη ὅτι, αν θέλουμε νά κάμουμε κάτι άληθινὸ οἱ νέοι, πρέπει και στὰ καλά και στὰ κακά νά δίνουμε μεγάλη προσοχή και νά τὰ λέμε ὄλα ξάστερα. Πρό πάντων ὄμως νά διαβάζουμε και νά δυναμόνουμε τὸ μυαλό μας για νά ξεχωρίζουμε, όταν εἶνε άνάγκη, τὸ άληθινὸ απ' τὸ ψεύτικο.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΡΟΔΟΦΥΛΛΑ

I

Στὴν άκρη τοῦ περιβολιοῦ καθόμουνα θλιμμένος,
κι' άνοσπεράνια περισσά, γλυκόπλεξ' άπαλά
ἀπὸ τ' άνοῦλια τὰ πολλὰ, κι' ἀπὸ τὰ κορφοκλάδι
βροχόνερο δλόδροσο χυνόταν σιγαλά.

Οἱ σκέψεις έπερνούσαν ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὀμάδι,
για τὰ δοντράκια, τοῦς άνοῦς, τὰ λαγαρά νερά,
κι' άραξοβόλι βρίσκανε σ' άχνόφωτο ἕνα βράδυ,
κι' ὕστερα κύκνοι ὄλολευκοι λουζόνταν στὰ νερά.

Κι' ἀπὸ τήν άκρη μίσεψα τοῦ περβολιοῦ στὴν άλλη,
που άκουγα γλυκολίλημα φλογέρας μουσικῆς,
σε καλυδοῦλ' άστεγαστην έμπηκ' άγάλι, άγάλι,
και τὴ μορφήν άντίκρυσά τῆς άγαπητικῆς.

II

Σκοτιὰ φοιχτὴ ἰσκέπατε μέσ' τ' άπειρο τ' άστέρια,
κι' ἠδονικὴ άντανάκλαση θωριέται 'στὸ νερὸ
τῆς θάλασσας, που σαν θεριά τὰ κύματα μ' άγέρια
παλεύουν τὸ βραδὺ βραδὺ με ρόχλημα φριχτό.

Ἔτσι και μες στὰ στήθια μου σαν Γίγαντες παλεύουν,
ή φλόγα με τὴ σκέψη μου με θλιβερὸ σκοπὸ,
κι'—ὀμίμ—δέν ξέρω τί ἔχουνε, δέν ξέρω τί γυρεύουν.
Νά με συντρίψουν θέλουνε, δέν ξέρω, και πονῶ.

III

Χύνουν τὰ μάτια δάκρυα,
και κλαῖνε, κλαῖνε, κλαῖνε,
και τὰ πουλιά μου λένε
τραγούδια θλιβερά.
Βίσανα, λύπες, πόνοι,
ἔχουν σ' ἔμὲ φωλιάσει
και γύρω μου ή πλάση
με θλίψι με κερνή.

Ἔνας κρυφὸς μου πόνος,
φυτρώνει μου στὰ στήθια,
βασίλισσα ή Ἄλήθεια,
τοῦ πλέκει τὰ φτερά.
Οἱ λύπες μου οἱ περίσσιες,
ὀρμάνε για νά φύγουν,
μά οἱ καῦμοι τις πνίγουν,
με νύχια κοφτερά.

Παίραϊεύς

ΡΩΜΟΣ ΦΙΑΥΡΑΣ